

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 9, 2010 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351

*Л. В. Шевченко,
старший викладач кафедри міжнародних фінансів, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИМ СПІВРОБІТНИЦТВОМ УКРАЇНИ З ФРН

Розглядаються проблеми державного управління торговим та інвестиційним співробітництвом між Україною та ФРН. Показано, що саморегулювання економіки не завжди дає ефект, необхідний для плідного економічного співробітництва між двома країнами з різним рівнем розвитку. Для цього необхідно запроваджувати ефективні та комплексні заходи державного регулювання, які б були, в свою чергу, систематичними, а не мали б разовий характер.

The problems of state management of trade and investment co-operation between Ukraine and the Federal Republic of Germany are considered. It is indicated that the self-regulation of economy does not always give the result which is necessary for creative economic cooperation between two countries with the different level of development. Therefore it is necessary to apply the efficient and integrated methods of the state management, which should not be one-off but regular.

Постановка проблеми. Перспективи економічної взаємодії України з ФРН залежать насамперед від раціональності експортної політики України відносно цього регіону. Щоб ця політика була ефективною, вона має будуватися на принципі селективного розвитку на базі використання конкурентних переваг, якими володіє економіка України з урахуванням специфічних потреб і вимог єдиного європейського ринку.

Аналіз останніх публікацій.

Теоретичні аспекти оцінки розвитку двосторонніх економічних відносин між країнами висвітлювались у публікаціях зарубіжних вчених М. Портера, Е. Хекшера, Л. Хоффманна, Д. Чістіліна, Д. Шкунаєва.

В працях вітчизняних вчених В. Новицького, Ю. Пахомова, А. Поручника, В. Сіденко, В. Тітаренка, А. Філіпенка, А. Хахлюка, О. А. Шатило досліджуються окремі напрями розвитку торговельних відносин та проблем інвестиційних потоків, а також питання державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.

Розгляд проблематики розвитку саме українсько-німецьких економічних відносин був предметом окремого аналізу у працях К. В. Корсак, В. В. Рокочі, Л. М. Садули, Л. П. Семеній, С. І. Соколенко, О. С. Сухолиткого. Проте, вказані дослідження переважно зорієнтовані на дослідження структури та ефективності зовнішньоекономічних відносин України з ФРН і не розглядають питання ролі державного регулювання у вдосконаленні структури та підвищенні ефективності зовнішньої торгівлі. Разом з тим, необхідно розглянути питання побудови ефективного механізму державного управління цими процесами.

Мета статті. Показати напрями та сфери державного регулювання торговельними та інвестиційними відносинами між двома країнами, співробітництво по яким прискорювало б розвиток економічних взаємовідносин і було б найбільш ефективними.

Виклад основного матеріалу. На початку ці проблеми доведеться вирішувати в несприятливих умовах відсутності чітко вираженої довгострокової спеціалізації українського експорту на основі міжнародної спеціалізації виробництва і стійких ніш на єдиному ринку ЄС. При цьому українські виробники експортних товарів і послуг мають змогу спиратися на істотно менший рівень оплати праці в країні, що створює передумови для політики цінової конкуренції по технічно нескладних виробках та окремих технологічних операціях з підвищеним рівнем трудомісткості в переробній промисловості, включаючи легку (в тому числі на основі переробки давальницької сировини), деревообробну промисловість, збирання електронних та електротехнічних виробів з імпорнтних комплектуючих, окремі види виробництва в чорній і кольоровій металургії [1, с. 150].

Важливим напрямом експортної політики на першому етапі має бути розширення або якісний розвиток тих обмежених „плацдармів” на ринку Німеччини, які було завойовано в минулі роки.

З метою нарощування експорту до ФРН на першому етапі певну роль можуть відіграти створені на території України підприємства за участю німецького капіталу та інших країн Західної Європи. Це особливо стосується галузей переробної промисловості.

В подальшому необхідно закласти основи розвитку виробничо-експортного потенціалу України на довгострокову перспективу. При цьому треба досягти стійкої міжнародної конкурентоспроможності по окремих видах виробництва товарів і послуг, де Україна володіє або володітиме в недалекій перспективі конкурентними перевагами [2].

Пріоритетним напрямом реалізації експортного потенціалу України у відносинах з країнами ЄС повинно стати перетворення у провідні експортноорієнтовані галузі виробництв, безпосередньо пов'язаних з реалізацією науково-технічних досягнень, де Україна має безумовний пріоритет (порошкова металургія, надтверді і високоякісні матеріали із заданими властивостями) [3, с. 102].

Досить серйозні можливості існують для значного розширення експорту послуг, насамперед науково-технічних, інжинірингових, туристичних (особливо за

рахунок включення в європейську туристичну систему таких регіонів, як Карпатський та Крим), транспортно-експедиційних. Повинно відбутися істотне збільшення обсягів продажу ліцензій на запатентовані технічні рішення і ноу-хау, насамперед у тих сферах, де Україна не має реальних можливостей їх використання у власному виробництві або таке використання недостатньо ефективне.

Разом з пріоритетною увагою щодо ефективної експортної політики необхідно зосередитись і на прогресуючому впровадженні в практику взаємних економічних відносин їх найбільш сучасних форм, що ведуть до тісної взаємодії економічних потенціалів України і країн ЄС. Тут насамперед мова йде про розвиток міжнародної промислової і науково-технічної кооперації.

Звичайно, за нинішніх умов основні потенційні можливості для розвитку кооперації України з країнами Західної Європи можуть концентруватися лише в досить обмеженій кількості галузей науково-технічного співробітництва. Головним завданням стосовно науково-технічної кооперації України з країнами Західної Європи є підключення України до робіт, що виконуються в рамках програми науково-технічної інтеграції у галузі високих технологій „ЄВРІКА” і таких міжнародних науково-технічних програм ЄС, як ЕСПРІТ, БРІТЕ, БАП та інші, спрямованих на вирішення фундаментальних науково-технічних проблем і досягнення на цій основі якісно нового рівня виробничого потенціалу, участь у створенні і роботі міжнародних дослідницьких центрів [4, с.134].

При цьому необхідно враховувати той факт, що в ЄС останнім часом у галузі науково-технічної політики спостерігається тенденція до більшого врахування потреб ринку і до орієнтації на можливості практичного застосування наукових розробок. В зв'язку з цим важливим напрямом співробітництва України з країнами Західної Європи може бути встановлення кооперативних зв'язків як з відомими фірмами і науковими центрами, так і з невеликими та середніми компаніями, в тому числі „венчурними”, що займаються питаннями розробки окремих передових технологій та їх швидким впровадженням у виробництво. Проте на перших етапах налагодження такої взаємодії можливе лише вибіркоче застосування моделі науково-виробничої кооперації, при якій сфера виробництва буде представлена головним чином фірмами з країн Західної Європи.

На жаль, розвиток промислової кооперації з країнами ЄС, який розглядається як альтернатива розірванню виробничим зв'язкам з державами колишнього СРСР, за нинішніх умов не матиме інтенсивного характеру через значний технологічний розрив та недосконалість господарського механізму в Україні. Але навіть за цих умов значно більші можливості для такого співробітництва могли б створити на території України технопарки і технополіси. Проте інтенсивне розгортання в окремих пріоритетних сферах науково-виробничої кооперації, при якій в процес співробітництва значно ширше залучаються і конкурентоспроможні виробничі підприємства України, раціонально розглядати як перспективне завдання, вирішення якого пов'язане з формуванням в Україні міжнародно-конкурентоспроможного сектора економіки. Це дасть змогу підприємствам і фірмам України включитися у великі інтернаціональні виробничі і науково-виробничі системи.

Механізм реалізації зовнішньоекономічної політики України стосовно ЄС та його країн-членів має охоплювати комплекс договірно-правових інструментів як багатостороннього, так і двостороннього характеру, включаючи договори про взаємний захист і заохочення інвестицій, про запобігання подвійному оподаткуванню, про допомогу у правових питаннях, про захист інтелектуальної власності, стосовно розвитку співробітництва у сферах науково-технічної, сільськогосподарської, енергетичної, промислової політики, політики розвитку транспорту і зв'язку, охорони навколишнього середовища, співробітництва в галузі інформації.

Іншим важливим блоком цього механізму повинна бути належна інституційна основа співробітництва. Вона має включати не лише міждержавні макроекономічні структури які вже є, (зокрема, Раду з питань співробітництва та Комітет з питань співробітництва, що складається відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво з членів Ради ЄС та з членів Комісії ЄС, з одного боку, та членів Уряду України – з іншого), але й низку секторальних органів для налагодження ефективного співробітництва з окремих напрямів.

Для забезпечення дієвості такого механізму необхідно створити мережу спільних інституцій, створених на основі приватного права: спільних торгових палат, спільних комітетів та асоціацій ділового співробітництва України та країн Західної Європи, торгових домів України в провідних країнах Західної Європи, які займалися б просуванням на відповідні ринки українських товарів і послуг; міжнародних фінансово-промислових груп, в яких з боку ЄС могли б виступати відомі банківські структури, фінансові та інвестиційні установи країн-членів ЄС.

Для реалізації проектів розвитку взаємного співробітництва України з ЄС та його країнами-членами необхідні стабільні джерела фінансування заходів з налагодження такої взаємодії, зі структурної адаптації економіки України до вимог ЄС. Це може бути в першу чергу активізація вже існуючих потоків фінансової і технічної допомоги з країн Західної Європи та ЄС в цілому. Оскільки тут є невикористані резерви. Зокрема, Україні варто було б прагнути до налагодження тісних ділових стосунків з кредитно-фінансовими установами типу Європейського інвестиційного банку, який, вже надавав кредити для структурної перебудови економіки ряду країн Центрально-Східної Європи.

Досить великі можливості криються в сфері потенційних приватних інституційних інвесторів ФРН, що вимагає прийняття заходів стосовно створення в Україні сприятливих умов для діяльності філій та представництв банків ФРН з наданням їм можливо національного режиму, стимулювання створення в Україні за участю німецького капіталу спільних банків, а також небанківських фінансових установ – страхових компаній, інвестиційних і взаємних фондів тощо [5].

Необхідно також активізувати залучення зовнішніх ресурсів через розвиток системи портфельного інвестування з ФРН, зокрема через випуск акцій та інших фінансових інструментів (зобов'язань), що можуть поширюватись на території ЄС під гарантії найбільш відомих банківських та небанківських фінансових установ України.

Але проблеми фінансування не можна вирішити тільки за рахунок зовнішніх джерел. Основну увагу слід приділити розвитку конкурентоспроможного і потужного внутрішнього фінансового сектора з перспективою транснаціоналізації провідних українських комерційних банків і поширення їх діяльності в Німеччині, насамперед у зв'язку з реалізацією спільних економічних програм України та ЄС і його країн-членів.

Висновки. Стратегія державного регулювання виходу на ринки країн Західної Європи має поєднувати сировинний напрям (при досягненні якомога більш високого ступеня переробки вихідної сировини) з напрямом проникнення на ринки продукції з високим ступенем обробки на основі ретельно проведеної діагностики конкурентоспроможності українських товарів і послуг на ринку країн ЄС.

Важливим перспективним завданням для перспективних державних програм має стати вихід на ринки країн ЄС з принципово новими виробами: в галузі ракетної та авіаційної техніки (особливо виробництва важких транспортних літаків), середнього машинобудування, приладобудування, окремих виробництв електронної та електротехнічної промисловості, виробництва зварювальної апаратури. Разом з тим є можливості закріпитися на єдиному ринку країн Західної Європи як постачальника певного класу судів, сільськогосподарських машин. Важливою, якщо не вирішальною, передумовою для цього буде використання технологічного потенціалу підприємств ВПК: як тих, що перепрофілюються, так і діючих.

1. Пахомов Ю. М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі / Пахомов Ю. М., Лук'яненко Д. Г., Губський Б. В. – К.: Україна, 1997. – 237 с.
2. Сиденко В., Барановський А. Нелегкий путь к рынку европейского союза / Сиденко В., Барановський А. // Зеркало недели. - 2004. – №1. – С. 8.
3. Зарицкий Б. Е. Экономика Германии: путь по лестнице, ведущей вниз / Зарицкий Б. Е. – М.: Юристъ, 2003. – 304 с.
4. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права. Навчальний посібник. – К.: Вид-цтво „Трансформ”, 2003. – 365 с.
5. Шатило О. А. Інноваційно-інвестиційний ринок в Україні: особливості розвитку / О. А. Шатило Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej10/doc_pdf/Shatylo.pdf

Стаття надійшла до редакції 09.09.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"